

Đang đọc một cuốn sách rất hay: “Tiểu Luận về tư tưởng Pháp trong thời gian 1922-1932 của Phạm Quỳnh. Tác giả là một nhà văn hóa lớn đầu thế kỷ 20, đã từng viết nhiều bài báo và tác phẩm văn học có giá trị.

Trong các tiểu luận này, có một bài báo tựa đề “Chính trị” được viết vào năm 1929 nhưng vẫn còn nguyên giá trị cho đến ngày hôm nay. Xin được trích dẫn vài đoạn:

“Về ý chính trị theo đúng nghĩa thì dĩ nhiên là gì? Đó là tất cả những gì liên quan đến công việc cai quản Nhà nước, đến công việc quản lý có hiệu quả mọi công việc công cộng, đến việc bố trí lợi ích tối cao của dân tộc.

Vậy thì, vì lẽ gì một công dân xứng với danh hiệu này, cho dù danh hiệu đó đã bị họ chấp ít nhiều, - và đó chính là trách nhiệm của kẻ đang mưu toan thành công dân xứ Đông Dương hay nước Nam – lẽ có thể không quan tâm đến công việc của đất nước mình, nghĩa là quan tâm đến chính trị, cái chính trị như một nghệ thuật quản lý mọi công việc của đất nước sao cho tốt đẹp?

Vì lẽ gì một người nước Nam biết lo lắng cho số phận thịnh và suy của quốc gia tự quốc mình, lẽ có thể không tìm hiểu xem quốc gia mình được cai quản như thế nào, lẽ không tìm hiểu các thể thức cai quản hành chính hay cai quản hiện nay có phù hợp với đất nước mình không, và nếu chưa, thì phải tiến hành những cải cách, những cải tiến, những sửa đổi hoặc những cải tổ như ích hoặc cần thiết nào? Và nếu cái người nước Nam này phát hiện thấy có những lỗi lầm đáng, những sai sót hoặc những vi phạm, liệu cái người nước Nam này có thể bước tới mình không cáo chúng ra?

Tất cả những điều đó chính là chính trị, và đó không chỉ là quyền được làm mà còn là nghĩa vụ phải làm của người công dân.

Và nếu, trong khi tranh luận về những vấn đề lợi ích chung này, công dân nước Nam kia chỉ duy nhất biết thúc đẩy bởi lợi ích của riêng họ và được có ích cho đất nước và được bảo mình, nếu như công dân này không bao giờ một bình tĩnh, một khả năng làm cho hoàn toàn bản thân, một cái trung lập và tinh thần hay tính “trung dung” thành thói quen trải qua nhiều thế kỷ văn hóa Khổng giáo,

n u nh công dân y không đem vào đó b t k đ nh ki n nào, b t k s nóng n y nào, và h n th n a, n u công dân y luôn luôn gi mình trong ph m vi h p pháp và tôn tr ng tr t t , thì có cái chính ph nào, dù có y u bóng vía đ n m y, i có th coi hành vi và thái đ nh th c a công dân kia là m t t i ác ?

Ng c i, m t chính ph quan tâm đ n vi c hoàn t t t t nhi m v c a mình s ph i bi t n nh ng con ng i có thi n chí này, nh ng ng i làm h t s c mình đ soi t cái ni m tin đó c a chính ph .